

Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2013/14:87 Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor. I skrivelsen redogör regeringen för genomförda insatser i syfte att stärka det stöd i föräldraskapet som ges samt för sina bedömningar och insatser när det gäller att ytterligare förbättra stödet till föräldrar.

Det har inte väckts några motioner med anledning av skrivelsen.

Vidare behandlas två motionsyrkanden som väcktes under den allmänna motionstiden 2013.

Utskottet avstyrker motionerna och föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Ett stärkt föräldrastöd	5
Skrivelsen	5
Motioner	8
Utskottets ställningstagande	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen	9
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ett stärkt föräldrastöd

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:So353 av Marta Obminska (M) och

2013/14:So634 av Roland Utbult (KD) samt

lägger skrivelse 2013/14:87 till handlingarna.

Stockholm den 8 april 2014

På socialutskottets vägnar

Anders W Jonsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders W Jonsson (C), Lena Hallengren (S), Saila Quicklund (M), Margareta B Kjellin (M), Christer Engelhardt (S), Ann Arleklo (S), Isabella Jernbeck (M), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Rickard Nordin (C), Agneta Luttröpp (MP), Per Ramhorn (SD), Eva Olofsson (V), Metin Ataseven (M), Meeri Wasberg (S), Barbro Westerholm (FP) och Magnus Sjö Dahl (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar regeringens skrivelse 2013/14:87 Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor.

Det har inte väckts några motioner med anledning av skrivelsen.

Vidare behandlas två motionsyrkanden som väcktes under den allmänna motionstiden 2013.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för genomförda insatser i syfte att stärka det stöd i föräldraskapet som ges till föräldrar. Redogörelsen omfattar innevarande och föregående mandatperiod. Det är första gången regeringen lämnar en sådan redogörelse till riksdagen. För att ge en bredare och mer samlad bild av vilket föräldrastöd som erbjuds i olika verksamheter, beskrivs även i vissa delar sådant föräldrastödande arbete inom myndigheter, kommuner, landsting och ideella organisationer som bedrivs utan särskilda satsningar från regeringens sida. Vidare redogör regeringen för sina bedömningar och insatser när det gäller att ytterligare förbättra stödet till föräldrar.

Utskottets överväganden

Ett stärkt föräldrastöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om familjerådgivningscheck och om att se över möjligheten att göra kunskapscentrumet för föräldraskap och kognitiva svårigheter i Uppsala län till ett nationellt centrum. Riksdagen lägger skrivelse 2013/14:87 till handlingarna.

Skrivelsen

Inledning

Den övergripande målsättningen med regeringens föräldrastödspolitik är att alla föräldrar med barn under 18 år ska erbjudas stöd i föräldraskapet, vilket framgår av Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – En vinst för alla. Strategin togs fram för att bidra till att vända den negativa utveckling av barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa som regeringen uppmärksammat. Stödet i strategin är frivilligt och utgår från det behov av stöd som föräldrar själva uttrycker. Barnrättsperspektivet och det gemensamma, jämställda föräldraskapet och ansvaret för barnet är centrala utgångspunkter. Föräldrastödspolitikerna omfattar även riktade föräldrastödjande insatser, dvs. stöd i situationer då det redan har uppstått problem av olika slag eller där barnet eller föräldrarna har behov av ett särskilt anpassat stöd. Det kan handla om föräldrar med missbruk, föräldrar som har barn med utagerande beteende eller olika former av funktionsnedsättning.

Barnets relation till sina föräldrar och föräldrarnas kunskaper om barnets behov, utveckling, hälsa och rättigheter har stor betydelse för barnets utveckling och välmående. En av de grundläggande förutsättningarna för att stärka barnets rättigheter är att föräldrarna får kunskap om dessa och erbjuds stöd i föräldraskapet. Föräldrastödsperspektivet kan ses som en förstärkning av barnrättsperspektivet; insatserna inom föräldrastödspolitikerna syftar till att skapa goda uppväxtvillkor för barn och unga och stärka barnets rättigheter. I föräldrastödsstrategin uttalar regeringen ett långsiktigt åtagande. Strategin har inget slutdatum utan regeringen har satt upp ett långsiktigt mål om att alla föräldrar ska erbjudas stöd under barnets uppväxt.

Allmänna utgångspunkter

Som allmänna utgångspunkter för skrivelsen anges barnets rätt till trygga uppväxtvillkor och familjemiljöns betydelse för barnet, att föräldrar efterfrågar mer stöd i föräldraskapet, föräldrastöd som förebyggande insats, behovet av både universellt och riktat stöd, samhällets ansvar och föräldrastöd i praktiken.

Genomförda insatser

Genomförda insatser i syfte att stärka det stöd i föräldraskapet som ges redovisas i skrivelsen för innevarande och föregående mandatperiod både när det gäller universellt och riktat stöd. För att ge en bredare och mer samlad bild av vilket föräldrastöd som erbjuds i olika verksamheter, beskrivs även i vissa delar sådant föräldrastödande arbete inom myndigheter, kommuner, landsting och ideella organisationer som bedrivs utan särskilda satsningar från regeringens sida. Redovisningen i skrivelsen omfattar områdena nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd, hälso- och sjukvård, förskola och skola, rättsväsendet, föräldrars relationer och samarbete, barn med funktionsnedsättning, den sociala barn- och ungdomsvården, adoptivföräldrar, en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken, medier och internet, skydd och förebyggande av skador samt konsumentskydd och privatekonomi.

I fråga om barn med funktionsnedsättning konstateras att Nationellt kompetenscentrum för anhöriga (NKA) har beviljats medel för att skapa ett kunskaps- och anhängstöd för främst föräldrar till barn och unga med en kombination av rörelsehinder, utvecklingsstörning, svåra kommunikations-svårigheter och syn- eller hörselnedsättning i förening med medicinska problem. Regeringen har inlett en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting om hur en försöksverksamhet med stärkt samordning för barn med funktionsnedsättning skulle kunna utformas och utvecklas. För att öka kunskapen om behovet av stöd från samhället bland föräldrar till barn med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning har Folkhälsomyndigheten fördelat medel till två utvecklings- och utvärderingsprojekt, där det ena projektet jämför det stöd som faktiskt ges med det stödbehov som uttrycks av familjer och professionella. Det andra projektet kartlägger behovet av stöd bland barn med lindrig utvecklingsstörning och deras föräldrar. Försöksverksamheten pågick t.o.m. 2013 och resultaten ska redovisas under 2014.

Satsning på stärkt stöd i föräldraskapet

Målet för föräldrastödspolitikerna är att alla föräldrar med barn under 18 år ska erbjudas universellt stöd i föräldraskapet under barnets hela uppväxt, dvs. att alla föräldrar ska erbjudas samma möjlighet till stöd och hjälp, även innan större svårigheter har uppstått. Under innevarande och föregående mandatperiod har regeringen genomfört en rad insatser i syfte att

utveckla och förbättra både det universella och det riktade stödet till föräldrar. Ett kunskaps- och metodutvecklingsarbete har genomförts tillsammans med insatser i syfte att förmedla kunskap till huvudmän och andra aktörer.

I skrivelsen anges att en samlad bild visar att satsningarna har gett goda resultat men att fortsatta åtgärder är angelägna. De insatser som initieras och görs inom föräldrastödspolitiken följs årligen upp och redovisas för riksdagen i budgetpropositionen. Föräldrastödpolitiken är sektorsövergripande och kräver insatser på alla områden där föräldrastöd berörs. Utgångspunkten i den fortsatta föräldrastödspolitiken är ett brett och samlat stöd som omfattar universellt och riktat stöd till föräldrar i alla relevanta samhällssektorer. Det är, enligt regeringen, viktigt att förvalta den kunskapsbas som nu har byggts upp liksom att fortsätta att följa utvecklingen, vidareutveckla arbetsformer för stödet och samordna arbetet på alla samhällsnivåer.

Vidare är det enligt regeringen angeläget med en offentlig förvaltning som är innovativ, samverkande, rättssäker och effektiv och har en väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet. I skrivelsen anges att samhället genom tidiga, samordnade och breda föräldrastödjande insatser med god tillgänglighet och kvalitet kan bidra till färre svårigheter av olika slag i framtiden, vilket leder till att samhällets resurser kan utnyttjas mer effektivt och till minskat mänskligt lidande. Det anges även att universellt stöd till föräldrar är förknippat med relativt låga kostnader varför det är angeläget att fortsätta att utveckla och förbättra detta. Även föräldrar som befinner sig i en situation där svårigheter redan har uppstått eller som har särskilda behov i familjen, behöver enligt regeringen få stöd i föräldraskapet. För att föräldrar ska erbjudas rätt stöd vid rätt tidpunkt krävs dessutom att det universella och det riktade stödet samordnas och betraktas i ett sammanhang.

Regeringen framhåller vikten av att föräldrastödet i olika verksamheter utgår från bästa tillgängliga kunskap, liksom att effekterna av insatserna följs upp och utvärderas. I skrivelsen anges att värdegrunden i stödet bör baseras på barnkonventionen och det jämställda föräldraskapet.

Regeringen anser att samverkan och stöd bör förbättras och framhåller följande punkter:

- En ny regional stödstruktur med fokus på stöd till föräldrar med barn i tonåren.
- Familjecentraler ska utvärderas och utvecklas.
- Utbildning i föräldrastödjande arbete fortsätter.

Regeringen poängterar även att fler föräldrar ska nås av stöd samt ett förbättrat stöd till föräldrar i relations- och samarbetsfrågor:

- Samarbetssamtalen ska stärkas.
- Frågan om separationsteam för barnets bästa i samband med separation bereds inom Regeringskansliet.
- Stödet till föräldrar när det gäller att reglera underhåll till barnet ska stärkas.

Avslutningsvis framhåller regeringen föräldrastöd inom skolan och inom hälso- och sjukvården.

Motioner

I motion 2013/14:So634 av Roland Utbult (KD) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa en familjerådgivningscheck för två besök för alla nyblivna föräldrar.

I motion 2013/14:So353 av Marta Obminska (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att göra kunskapscentrumet för föräldraskap och kognitiva svårigheter i Uppsala län till ett nationellt centrum. SUF-Kunskapscentrum (samverkan-utveckling-föräldraskap) är ett projekt som arbetar med att samla och sprida kunskap om stöd till barn och föräldrar i familjer där en av föräldrarna har en utvecklingsstörning eller andra kognitiva svårigheter som påverkar förmågan att vara förälder. SUF-Kunskapscentrum har tidigare finansierats av Arvsfonden. Nu finansieras projektet av kommunerna och landstinget i Uppsala län.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens initiativ med en skrivelse som innehåller en samlad redogörelse för resultatet av genomförda föräldrastödjande insatser. Utskottet konstaterar att föräldrastöd erbjuds i varierande former och att stödet ges bl.a. av mödra- och barnhälsovården. Blivande och nyblivna föräldrar erbjuds föräldrautbildning och individuellt stöd, som når praktiskt taget alla föräldrar och barn. En fråga som kan vara angelägen för nyblivna föräldrar att diskutera i ett sådant sammanhang är hur parrelationen påverkas när familjen utökas med ett eller flera barn. Många människor har ett stort förtroende för mödra- och barnhälsovården. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motion 2013/14:So634 (KD). Motionen avstyrks.

Riksdagen bör inte heller ta något initiativ med anledning av motion 2013/14:So353 (M). Motionen avstyrks.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2013/14:87 Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:So353 av Marta Obminska (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra kunskapscentrumet för föräldraskap och kognitiva svårigheter i Uppsala län till ett nationellt centrum.

2013/14:So634 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en familjerådgivningscheck för två besök till alla nyblivna föräldrar.